

ORTADOğU GÜNDEMİ

22-28 Mart 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

İnsan Hakları Konseyi, 46. olağan toplantısında BM Suriye Araştırma Komisyonunun yetkilerini bir yıllığına uzattı. Toplantıda insan hakları durumlarına ilişkin taslak Rusya tarafından önyargılı, kanıtlanmamış hikâyelere dayalı, gerçekleri çarpıtıcı nitelikte ve bariz bir şekilde siyasallaştırılmış olduğu için reddedildi.¹ Ermenistan, Bolivya, Çin, Küba ve Venezuela taslağı reddeden diğer ülkeler arasındaydı. Taslak, 27 ülkenin lehte oy kullanması ile kabul edildi.

Pazar günü Rus hava kuvvetlerinin Bab al-Hava Sınır Kapısı yakınına düzenlediği hava saldırısı sonrası ABD tarafından kınama açıklaması ve ülke çapında ateşkes çağrısı geldi. BM Suriye Krizi için Bölgesel İnsani Yardımlar Koordinatör Yardımcısı ise muhalefet kontrolündeki en güvenli bölge sayılan, çevrede pek çok kampın ve insani yardım kuruluşlarının ofislerinin ve depolarının bulunduğu ve sınır kapısının BM tarafından yetkilendirilmiş tek insani sınır geçişi olduğu bu bölgeye saldırının son derece endişe verici olduğunu belirtti.²

Türkiye, Ankara'daki Rus yetkililere İdlib ve Kuzey Suriye'ye yönelik saldırılardan duyduğu endişeyi dile getirdi. Rusya'nın çetrefilli insani koşullar nedeniyle 25 Mart'tan itibaren İdlib ve Halep'teki üç geçiş noktasını yeniden açmayı önerdiği aktarıldı.³ Ancak bölgesel güvenlik ve medya kuruluşlarına göre Türk ve Rus yetkililer arasında bu konuda anlaşma yapılmadı. Yerel kaynaklar, PKK / YPG teröristlerinin hava saldırıları, sızma girişimi ve bombalı saldırılarının devam ettiğini belirtti.⁴

• Suriye Rejimi

Bölgedeki kaynaklardan edinilen bilgiye göre, Suriye'de iç savaşla birlikte giderek büyüyen ekonomik sıkıntılar sonucunda rejimin maaş ödemelerinde aksaklık yaşanmasından dolayı Hama, Halep ve Humus bölgelerindeki birçok rejim askeri ve milisinin para karşılığında Hafter güçlerine katıldığı belirtildi. Her geçen gün artan enflasyon ve işsizliğe karşı "paralı askerlik" uygulamasının ciddi bir kazanç kapısı hâline gelmeye başladığı ifade edildi. Hmey-mim Üssünün merkez olarak kullanıldığı bu süreçte Libya'nın yanı sıra Venezuelada görev yapmak üzere paralı asker devşirmeye çalışıldığı iddia edildi.⁵

1 <https://tass.com/politics/1270045>

2 <https://www.syriahr.com/en/210619/>

3 <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/proposal-on-table-to-reopen-3-gates-on-turkey-syria-border-russia>

4 'No deal to reopen 3 crossing points in northern Syria' (aa.com.tr)

5 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyede-rejim-askerlerinin-hafter-guclerine-katilmak-icin-ordudan-firar-ettigi-olne-suruluyor/2187663>

İran Devrim Muhafızları ve ona bağlı milis grupların hava saldırılarından korunmak amacıyla Suriye'nin doğusundaki Deyr ez Zor ilinde Beşar Esad rejimi kontrolündeki bölgelerde en az 60 eve daha el koyduğu ifade edildi. Söz konusu grupların Deyr ez Zor 'daki mevzileri, ABD, İsrail veya aidiyeti bilinmeyen savaş uçaklarınca sık sık vurulduğu bilinmektedir. İranlı milislerin, Körfez veya Avrupa ülkelerine göç etmiş sivillerin ve askerî muhaliflerin geride bıraktıkları evleri, karargâhlara veya barınma merkezlerine çevirdikleri belirtildi.⁶

• Fırat'ın Doğusu

ABD'ye ait yeni bir araç konvoyu Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Askerî ve lojistik malzeme yüklü 30 tırdan oluşan bu konvoy, ABD'nin 2021'in başından bu yana YPG kontrolü altında bulunan bölgelere sevk ettiği 18. konvoy olarak kayda geçti.⁷ ABD'nin Ocak 2021'den beri Suriye'nin kuzey doğusuna gönderdiği toplam araç ve tır sayısı ise 685'e yükseldi. Amerikan yönetimi bu konvoyların ağırlıklı olarak yiyecek ve lojistik malzeme taşıdığını ve rutin sevkiyatların bir parçası olduğunu ifade etse de Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR) ABD'nin bölgedeki askerî varlığını tahkim etme gayreti içinde olduğunu ileri sürdü.⁸ Ayrıca şubat ayı ortalarında Türkiye-Suriye-Irak sınırlarının kesiştiği bölgede ABD'nin yeni bir askerî üs kurmayı planladığına dair raporlar ortaya çıkmıştı.

Esad rejimi güçleri, kontrolü altındaki bölgeler ile YPG bölgelerini birbirine bağlayan Rakka ve Tabka'daki iki geçiş güzergahını 23 Mart Salı günü itibarıyla araç trafiğine kapattı. Bu kararın alınmasının perde arkasında, İran destekli Dördüncü Tümen ile Rus unsurları arasında YPG'den gelen petrol sevkiyatları ile ilgili yaşanan bir anlaşmazlığın olduğu SOHR tarafından ileri sürüldü.⁹ Ancak bu geçişlerin kapatılması kararının Rusya'nın muhalif bölgeler ile rejim bölgelerini bağlayan 3 geçiş noktasının açılması teklifi ile eş zamanlı olarak alınması dikkat çekici bir husus olarak kayda geçti.

• Güney Suriye

Dera'nın batısında yer alan Musayrib'de mart ayı ortasında Suriye rejimi güçlerine yönelik gerçekleştirilen ciddi saldırıdan sonra Dördüncü Tümen, bölgeye yeni askerî takviye güçleri gönderdi. El Yadoda ve Musayrib arasında kalan bölgeye gönderilen takviye güçler, toprak bariyerler dikerek iki şehri birbirine bağlayan yolu kesti.¹⁰

Daha önce rejim hapisanelerinde tutuklu olan eski bir muhalif savaşçı Dera'nın Dera al-Balad şehrinde kimliği belirsiz kişiler tarafından açılan ateş sonucunda hayatını kaybet-

6 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/iran-deyritzorda-sivillere-ait-evlere-el-koyuyor/2184938>

7 <https://www.syriahr.com/en/211106/>

8 <https://www.syriahr.com/en/211530/>

9 <https://www.syriahr.com/en/211209/>

10 <https://www.syriahr.com/en/211414/>

ti. Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'nin (SOHR) yayımladığı bilgilere göre, Haziran 2019'da Dera'da başlayan güvenlik kaosunda 970 saldırı ve suikast girişimi belgelendi. Bu saldırı ve suikastlar sonucunda 180'i sivil; 304'ü rejim askeri veya sadık milis/güvenlik güçleri olmak üzere toplamda 654 kişi hayatını kaybetti.¹¹

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

22 Mart 2021'de Rasulayn'da bir evde patlama meydana geldi. Patlama sonucunda 2'si çocuk 4 sivil hayatını kaybederken 9 kişi de yaralandı. Patlamanın sebebine ilişkin resmî açıklama yapılmadı. 23 Mart'ta ise Barış Pınarı bölgesindeki bir diğer yerleşim yeri olan Rasulayn'da bombalı araç saldırısı yapıldı. Kent merkezindeki yerel askerî polis binasının yakınında yakınında düzenlenen saldırıda bir sivil hayatını kaybetti. Yetkililer, saldırıyı YPG/PKK'nın düzenlemiş olabileceği ihtimaline vurgu yaptı.¹² 24 Mart 2021'de Millî Savunma Bakanlığı (MSB)'nden yapılan açıklamada, Barış Pınarı bölgesine bir saldırı hazırlığının TSK tarafından önlendiği ve 11 YPG/PKK'lı teröristin etkisiz hâle getirildiği belirtildi.

İdlib ve Halep'teki üç geçiş kapısının yeniden açılması için Rusya'nın Türkiye ile anlaşmaya vardığı yönündeki haberler güvenlik kaynakları tarafından doğrulanmadı. Söz konusu Ebu Zandin, Serakib ve Miznaz sınır kapılarının açılmasına yönelik Rusya'nın 1 Şubat'ta teklifte bulunduğu fakat bu kapıların kapalı olduğu belirtildi.¹³

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

İran'a yakınlığı ile bilinen Ketaib Hizbullah'ın bir parçası olan ve daha önce silahsız bir direniş gücü olarak anılan Raballah (Rab'a Allah) isimli bir milis grubun¹⁴ 25 Mart Perşembe günü Bağdat caddelerinde silahlı bir konvoy geçidi düzenlediği aktarıldı.¹⁵ Füze ve makineli tüfek gibi askerî teçhizat taşıyan ve yüzleri maskeli olan milis grubu mensuplarının Bağdat hükûmetine çağrılarda bulunduğu bildirildi. Bu bağlamda, Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi için "kulaklarını kesme vakti geldi" beyanında bulunan grup sözcüsü, Kazimi'nin yakın çevresi ve koalisyon güçlerine karşı intikam çağrısı yaptı.¹⁶ Merkezî hükûmetin devalüasyon politikasını da eleştiren kimliği belirsiz sözcü, dolar karşısına değerlenmesini istediklerini aktardı. Aynı zamanda bütçe müzakereleri konusunda hükûmete çağrıda bulunan sözcü, "Siyasi güçleri ve partileri kendi çıkarları için bütçe müzakerelerini geciktirmeleri

11 <https://www.syriahr.com/en/211288/>

12 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyenin-rasulayn-ilcesinde-bombali-saldiri-1-olu/2185146>

13 <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/idlib-ve-halep-bolgelerinde-3-gecisin-yeniden-acilmasi-icin-anlasmaya-varildi-gi-iddiasi-gercegi-yansitmiyor/2188513>

14 <https://twitter.com/HamdiAMalik/status/1375107788079251456>

15 https://turkish.aawsat.com/home/article/2882531/bagdat-iran-destekli-milislerin-govde-gosterisiyle-uyandi?utm_source=dlvr.it&utm_medium=twitter

16 <https://twitter.com/IntelTweet/status/1375148077380726790>

konusunda uyarıyoruz. Eğer bütçede güney vilayetlerindeki insanların hakları verilmezse daha fazla sessiz kalmayacağız” dedi.¹⁷ Diğer taraftan Haşdi Şaabi, kendisine bağlı birliklerin Bağdat içerisinde askerî hareketlilik içerisinde olduğu yönündeki iddiaları yalanladı.¹⁸ Olaylara ilişkin açıklama yapan Kazımi, düzenlenen eylemi eleştirerek söz konusu gösterinin Irak’taki durumu karmaşıkleştirdiğini ve Irak’ı hakiki rolünden uzaklaştırdığını söyledi.¹⁹ Sadr Hareketi Lideri Mukteda es-Sadr ise eylemle ilgili olarak “Talepleri gerçekleştirmek için silaha başvurmak kabul edilemez bir durum. Hükûmet bunun bir daha tekrarlanmasının önüne geçmeli. Bu milisler halkın sempatisini kazanacaklarını zannediyorlar. Şiddet, halkın sempati kapsamının dışındadır” ifadelerini kullandı.²⁰

27 Mart Cumartesi günü başkent Bağdat’ta Ürdün Kralı İkinci Abdullah ve Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah es-Sisi’nin katılımı ile Ürdün, Mısır ve Irak arasında yapılması planlanan üçlü zirve kapsamında güvenlik önlemlerinin arttırılacağı bildirilirken²¹ Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi yaptığı açıklamada, Mısır’ın Suhac kentinde meydana gelen tren kazası nedeni ile Bağdat’ta düzenlenecek olan üçlü zirvenin ertelendiğini belirterek²² en az 32 kişinin öldüğü tren kazasında hayatı kaybedenler için Mısır hükûmeti ve halkına taziye ve destek mesajını ilettili.²³ Öte yandan Irak Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ahmed el-Sahaf tarafından yapılan açıklamada, Ürdün ve Mısır Dışişleri Bakanlarının 29 Mart Pazartesi günü başkent Bağdat’a gelerek üçlü zirve hazırlıklarını görüşmek için mevkidaşları Fuad Hüseyin ile bir toplantı gerçekleştirecekleri bildirildi.²⁴

Beyaz Saray Sözcüsü Jen Psaki yaptığı yazılı açıklamada, gelecek ay Irak ile stratejik diyalogun yenileneceğini belirterek “Nisanda Irak hükûmeti ile stratejik diyalogumuzu yenilemeyi sabırsızlıkla bekliyoruz. Bu, güvenlikten kültür, ticaret ve iklim kadar birçok alanda ortak çıkarlarımızı tartışmak için önemli bir fırsat olacak” ifadesini kullandı. Söz konusu toplantılarda Irak’taki koalisyon kuvvetlerinin tek amacının, terör örgütü IŞİD’in yeniden yapılanmasının engellenmesi için Irak kuvvetlerini eğitmek ve onlara danışmanlık yapmak olduğunun vurgulanacağını aktaran Psaki, “ABD, Irak’ın egemenliğine bağlıdır. İki ülke arasındaki Stratejik Çerçeve Anlaşması’nda belirlenen ortaklığımız konusunda Iraklı liderler ile önemli görüşmeler yapmayı dört gözle bekliyoruz” değerlendirmesinde bulundu.²⁵

17 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/250320211>

18 <https://twitter.com/DavidMWitty1/status/1375080494233227264>

19 <https://twitter.com/DavidMWitty1/status/1375142835461230594>

20 https://turkish.aawsat.com/home/article/2882531/bagdat-iran-destekli-milislerin-govde-gosterisiyle-uyandi?utm_source=dlvr.it&utm_medium=twitter

21 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1670857933101407>

22 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Iraq-s-Al-Kadhimi-announces-postponement-of-tripartite-summit-with-Egypt-and-Jordan>

23 <https://www.reuters.com/article/us-egypt-crash/train-collision-kills-32-people-injures-scores-in-egypt-ministry-idUSKBN2B11N4>

24 <https://ina.iq/eng/11158-hussein-receives-egypt-and-jordan-fms-tomorrow.html>

25 <https://www.arabnews.com/node/1830681/middle-east>

Katar Dışişleri Bakanı Muhammed bin Abdurrahman es-Sani'nin başkent Bağdat'a yaptığı resmî ziyaret kapsamında, Iraklı mevkidaşı Fuad Hüseyin tarafından Bağdat Uluslararası Havalimanı'nda karşılandığı ve ardından Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih ile bir araya geldiği bildirildi. Salih ve es-Sani arasında Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nda basına kapalı gerçekleşen görüşmeye ilişkin yazılı açıklamada bulunan Cumhurbaşkanlığı Ofisi, es-Sani'nin Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamad es-Sani'nin Irak Cumhurbaşkanı'nı Doha'ya davet ettiği mektubu Salih'e teslim ettiğini bildirdi.²⁶ Bununla birlikte Dışişleri Bakanı es-Sani'nin resmî temasları kapsamında Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi ile de bir araya geldiği aktarıldı. İki taraf arasında yapılan görüşmede, Bağdat ile Doha arasında ekonomik, güvenlik, siyasi ve yatırım alanında ortak iş birliğini güçlendirmenin ve geliştirmenin yollarının tartışıldığı kaydedilirken Katar'ın Irak'ı çeşitli alanlarda desteklemeye hazır olduğunu da altı çizildi.²⁷

Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdülaziz'in Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi'ye resmî bir davet gönderdiği bildirildi. Ayrıca Kazımi ile Selman'ın video konferans yoluyla bir görüşme gerçekleştirerek çeşitli alanlarda ikili ilişkileri geliştirmek ve güçlendirmenin önemine değindikleri aktarıldı. Görüşmeye ilişkin açıklamada bulunan Başbakan Kazımi'nin basın ofisi, "Irak Cumhuriyeti ile Suudi Arabistan Krallığı arasındaki ilişkiler, halkları birleştiren sağlam tarihi kardeşlik bağlarına dayanmaktadır" ifadelerini kullandı.²⁸

• Güvenlik

Başkent Bağdat'ta Irak Ulusal İstihbarat Teşkilatı'na mensup kıdemli bir subayın düzenlenen suikast sonucu hayatını kaybettiği aktarıldı. Buna göre, söz konusu teşkilatın kıdemli bir subayı olarak görev yapan Mahmut Hüseyin'in Bağdat'ın batısında yer alan Mansur bölgesinde akrabalarından birinin evinin yakınında silahlı saldırıya uğradığı kaydedilirken güvenlik kaynaklarının Hüseyin'in suikastıyla ilgili soruşturma başlattığı bildirildi. Suikast, istihbarat servisi elemanlarının Irak'taki silahlı milisler tarafından tehdit edildiği bir dönemde gerçekleşti.²⁹ Bununla birlikte 25 Mart Perşembe akşamı suikastın tetikçisi olduğu iddia edilen Ketaib Hizbullah üyesi bir kişinin Irak'ın Kerbela vilayetinde tutuklandığı aktarıldı.³⁰

23 Mart Salı günü başkent Bağdat'ta bir motosiklet sürücüsünün taşıdığı patlayıcı maddelerin infilak etmesi sonucu hayatını kaybettiği bildirildi. Güvenlik kaynakları, sürücünün taşıdığı iki el bombası ve bir adet el yapımı patlayıcının Bağdat'ta son dönemlerde sıklıkla görülen tekel bayisi saldırılarında kullanılacağına dair bir beyanda bulundu.³¹

26 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1669524353234765>

27 <https://www.ina.iq/122287--.html>

28 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1670550636465470>

29 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/22032021>

30 <https://twitter.com/BaxtiyarGoran/status/1375058377127116803>

31 <https://www.shafaq.com/en/Iraq-News/A-motorcyclist-killed-in-an-explosion-in-Baghdad>

Irak'ın Selahaddin³² Bağdat, Divaniye ve Dikar ve Babil vilayetlerinde düzenlenen beş ayrı saldırıda ABD liderliğindeki koalisyon güçlerine bağlı lojistik ekipman taşıyan konvoyların hedef alındığı bildirildi. Düzenlenen saldırılarda ölü ya da yaralı kaydedilmezken Dikar'daki saldırıyı Uliya ed-Dam isimli bir grubun Divaniye'deki saldırıyı ise Ashab el-Kehf adlı bir grubun üstlendiği aktarıldı.³³

Irak'ın Vasit vilayetinde yaklaşık yüz kişinin merkezî hükûmetin devalüasyon politikasını protesto etmek için sokağa çıktığı aktarılrken meydana gelen gösterilerde ölü ya da yaralı olmadığı kaydedildi.³⁴

• Ekonomi

Irak'ta şubat ayı için açıklanan petrol üretim verilerine göre petrol üretiminin bu ay da artış göstererek günlük ortalama 100 bin varilin üzerine çıktığı kaydedildi. Bu doğrultuda, şubat ayı için ülke genelinde toplam petrol üretiminin ocak ayındaki dört milyon varilden artış göstererek 4,15 milyon varile çıktığı ifade edildi.³⁵

Irak Parlamentosunun 2021 Bütçesi'nin oylamaya sunulacağı tarihi duyurduğu bildirildi. Buna göre parlamento tarafından yapılan açıklamada, 28 Mart Pazar günü yapılacak oturumda 2021 Bütçesi'nin oylamaya sunulacağı belirtildi.³⁶ Bu bağlamda 28 Mart Pazar günü yapılan oturumda yer alan Hikmet Bloku Milletvekili Ali el-Budairi, söz konusu oturuma katılan milletvekillerinin bütçe yasa tasarısını oylamaya kararlı olduklarını belirterek "Siyasi bloklar, eğer bugün bir anlaşmaya varmazlarsa bütçe üzerinde oylamayı ertelemek için son tarihin 1 Nisan Perşembe günü olduğu konusunda anlaştilar" dedi.³⁷

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Türkiye'nin Musul Başkonsolosu Mehmet Küçüksakallı'nın Musul Valiliğinde Vali Necim el-Cuburi ile Türkiye'nin Irak'a hibe edeceği araçlara ilişkin protokol imzaladığı bildirildi. İmzalan protokol çerçevesinde hibe edilen dokuz belediye aracından iki tanesinin Musul'a, bir tanesinin Telafer'e geri kalanlarının da Kerkük ve Diyala vilayetine gideceği belirtildi.

32 https://ninanews.com/Website/News/Details?key=894535&__cf_chl_jschl_tk__=27139d7ddd5fe2d1ce96395f723d-1bf07cc318a4-1616706231-0-AXb1Pd6JixZ2licn4zqq871rDFYnWbxWLTt97dBEpBvqWT6Lq7hnfCF-MVfBsaNYSU-ZI21YMOKiptXYCDbnRvgveV9ubgVRIdaxTJF64TtHzG4ZQ8p_tXq6iVT8u66dI8UmhObooOZ50tGeuG_sdI0rvAdyhFNXh-ho89dGPEblgf2WjGFkYbqHqm1wNtLXueJEFakk1g5nC8W2L_t77Wq2FCYdIgzK0cB8Valm_Ps5az-icZ-bjs87153h7CP-7MQnl0glD0ySy4yblEg8pZrHcXMqFv9UHL1s6uyYQHRQNaIayNKWPyl1MGJDyA9abCsvnU-Ih6APyChsCJwDq--5az_as3Xo7ltD28GKFOix

33 <https://english.iswnews.com/18017/breaking-four-ied-attacks-on-us-convoys-in-iraq/>

34 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Wasit-demonstrators-demand-restoring-the-dollar-exchange-rate-against-the-Dinar>

35 <https://www.iraqoilreport.com/?p=43604>

36 <https://ina.iq/turkmen/23922-parlamento-butceyi-oylamasn-erteledi.html>

37 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Ministers-of-Finance-and-Planning-attend-a-parliamentary-meeting-to-discuss-the-budget-bill>

Küçüksakallı yaptığı açıklamada, Türkiye'nin Irak ve Musul ile ilişkilerinin tarihî olduğunu vurgularken el-Cuburi de Küçüksakallı'yı ağırlamaktan mutluluk duyduklarını belirterek Türkiye'ye teşekkürlerini sunduklarını ifade etti.³⁸

Irak Sağlık Bakanı Hasan el-Temimi, Iraklıların sosyal mesafe kuralına uymadığı takdirde daha sıkı önlemler alacaklarını belirtti. Bu kapsamda açıklamada bulunan Temimi, "Sağlık Bakanlığının en öncül görevi, sağlık komisyonunun denetimleri sonucu kuralları ihlal eden vatandaşları cezalandırmaktır" dedi. Vatandaşların ziyaretlerden ve kalabalıktan da uzak durması gerektiğini belirten Temimi, "Kurallara uyulmazsa daha da sıkı tedbirlere yöneleceğiz" ifadelerinde bulundu.³⁹

Irak Sağlık Bakanlığı, Covid-19 Aşıları Küresel Erişim Programı (Covax) ile yapılan sözleşme doğrultusunda alınan Covid-19 aşısı AstraZeneca'nın ilk dozunun Bağdat Uluslararası Havalimanı'na ulaştığını duyurdu. Sağlık Bakanlığı Sözcüsü Seyf el-Bedir, alınan 16 milyon AstraZeneca aşısından 336 bin dozunun Irak'a geldiğini belirterek, "Geri kalan kısmı da birkaç parti şeklinde gönderilecek" bilgisini paylaştı.⁴⁰ Sağlık Bakanı Temimi ise 16 milyon doz için 170 milyon dolar ödendiğini belirterek nisan ayında üç milyon doz aşının Irak'a geleceğini duyurdu.⁴¹

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) tarafından gerçekleştirilen yürütme kurulu toplantısının ardından ITC Başkanı Erşat Salihi'nin görevinden ayrıldığı, yerine Hasan Turan'ın başkan olarak göreve başladığı bildirildi. Ayrıca yürütme kurulu toplantısı neticesinde alınan kararlar doğrultusunda Hişam Bayraktar ITC Birinci Başkan Yardımcısı, Heytem Muhtaroglu ise İkinci Başkan Yardımcısı seçildi.⁴²

Görevinden ayrılan Erşat Salihi, yürütme kurulu toplantısının ardından yaptığı açıklamada şu ifadeleri kullandı: "Türkmen milletini bölmek amacıyla fitneler ortaya atan insanlara izin verilememesi gerekiyor. Bu kişilere hiçbir zaman fırsat vermeyin. Irak, oldukça hassas bir dönemden geçmektedir. Şii, Sünni ve Kürt bölgelerinin çoğu birçok problemle karşı karşıya. Biz Türkmenler olarak bu denli zor şartlar altında olmamıza rağmen kendi özümüzü koruyoruz. 2017'den önceki duruma dönülmesine Türkmenler karşıdır ve bu duruma dönülmesinde de Türkmenler olarak asla kabul etmiyoruz."

38 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiye-irakin-musul-kerkuk-ve-diyala-kentlerine-belediye-araclari-hibe-edecek/2187223>

39 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1667932853393915>

40 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1670268389827028>

41 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1667428633444337>

42 <https://www.facebook.com/Turkmenelitv1/posts/3765446390218910>

Türkmeneli Partisi Yürütme Kurulu Üyesi Erşet Avcı, Kerkük'te Türkmen nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgelerin bazı muhtarlarının görevden alınarak yerlerine diğer etnik gruplardan isimlerin atandığını belirtti. Bazı muhtar yapılan isimlerin o bölgenin insanları dahi olmadığını ifade eden Avcı, bu durumun söz konusu bölgelerin geleceğini tehdit ettiğini vurguladı. Türkmeneli Partisi olarak muhtarların halk tarafından seçilmesini talep ettiklerini bildiren Avcı, en azından ufak çaplı yerel bir seçim ile o bölgenin halkının kendi muhtarlarını seçmesi gerektiğini savundu.⁴³

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Başkanı Neçirvan Barzani, Kerkük hakkında yaptığı açıklamada, Kerküklü bir Kürt olmanın kolay bir durum olmadığını ve özellikle son yıllarda Kürtlerin Kerkük'te zor bir yaşam sürerek yaşam alanlarında haklarının korunmadığını ifade etti. Kürtlere karşı Kerkük'te pek çok suçun işlendiğini savunan Barzani, geçtiğimiz haftalarda yaptığı açıklamada merkezî hükûmete çağrı yaparak Kerkük Valiliğinin nüfus üzerinde demografik değişim yaptığı uyarısında bulunmuştu.⁴⁴

• Güvenlik

Eski Kerkük Polis Şefi Serhat Kadir, IKBY'ye bağlı bir medya kuruluşuna verdiği demeçte, merkezî hükûmete bağlı güvenlik güçlerinin Peşmerge'nin Kerkük'e dönüşüne izin vermeyeceğini belirtti. Kerkük'ün mevcut durumunda bir değişiklik yaşanmadığı sürece Peşmerge'nin kente dönmeyeceğini söyleyen Kadir, ayrıca KDP'nin Kerkük'te yokluğunun da Kürtleri önemli ölçüde etkilediğini vurguladı. Buna karşın Kürt liderler için bu aşamada Kerkük'te önemli olanın petrol olduğunu ifade eden Kadir, Kürt liderlerinin Kerkük'e şu an için ihtiyaçları olmadığını ve bu konuyu öncesine nazaran çok fazla gündeme getirmediklerini aktardı.⁴⁵

Terör örgütü IŞİD militanlarının Selahattin'in Tuzhurmatu ilçesinde üç çiftçiyi kaçırdığı açıklandı. Son dönemde sivil halka yönelik örgütün kaçırma vakalarının artış gösterdiği bölgede güvenliği sağlayan Haşdi Şaabi birliklerinin operasyon başlattığı belirtildi.⁴⁶

Öte yandan IŞİD'in Irak'ta en aktif olduğu vilayetlerden biri olan Kerkük'te de operasyonlar devam ediyor. Bu doğrultuda Kerkük Polis Müdürü Ali Kemal tarafından yapılan açıklamada operasyonlar kapsamında 4 IŞİD'li teröristin yakalandığı açıklandı. Kentin güneyindeki Zap kasabası yakınlarında iki köyde yapılan arama sırasında çok sayıda silah ve mühimmatın da ele geçirildiğini aktardı.⁴⁷

43 https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1323700128001355&id=523275694710473

44 https://twitter.com/Kirkukknow_DT/status/1374995481428910085?s=20

45 <https://nrttv.com/En/News.aspx?id=27062&MapID=1#NRTnews>

46 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/22032021>

47 <http://www.turkmenelihat.net/turkmeneli/item/21583-kerkuk-te-duzenlenen-deas-operasyonunda-4-terorist-yakalandi.html>

Ayrıca Kerkük'te gerçekleştirilen operasyonlara Irak'taki ABD öncülüğündeki IŞİD karşıtı koalisyonun da destek verdiği, özellikle hava desteği noktasında koalisyonun operasyonlara katılım gösterdiği aktarıldı.⁴⁸

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Türkiye'nin Musul Başkonsolosu Mehmet Küçüksakallı, Musul Valisi Necim el-Cuburi ile birlikte "Çevresel Anlaşma"ya imza attı. Anlaşmaya göre Musul, Kerkük ve Diyala'daki belediyelere farklı alanlarda kullanılmak üzere dokuz adet belediye aracı verileceği bildirilirken; törende ITC Yürütme Kurulu Üyesi Nurettin Kaplan ile diğer ITC yetkilileri de hazır bulundu.

Musul Valisi, Türkiye'nin her zaman Irak halkı ve özellikle Musul halkının yanında durduğunu belirterek Türkiye'ye teşekkürlerini iletti. Türkiye'nin de her zaman yardım için hazır olduğunu belirten Küçüksakallı; Türkiye'nin vereceği araçların iki tanesinin Musul'a, bir tanesinin Telafer'e geri kalanlarının ise Kerkük ve Diyala'ya hibe edileceğini aktardı.⁴⁹

IKBY Etnik Gruplardan Sorumlu Bölge Bakanı Aydın Maruf, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığını (TİKA) ziyaret ederek TİKA Başkanı Serkan Kayalar ile bir görüşme gerçekleştirdi. İkili görüşmede özellikle TİKA'nın Irak'ta devam eden faaliyetleri ve bölgede gerçekleştirilebilecek projelerin değerlendirildiği aktarıldı.⁵⁰

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

24 Mart'ta Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Başkanı Neçirvan Barzani, Irak İçişleri Bakanı Osman el-Ganimi ile görüştü. Görüşmede Irak'taki güvenlik durumu ve emniyet kurumlarının şehirlerin güvenliğini sağlama konusundaki çalışma ve görevleri ele alındı. Irak'ta son dönemde düzenlenen protestolar, terörün yeniden baş gösterme tehlikesi ve Erbil ile Bağdat arasında yapılan Sincar Anlaşması'nın uygulanması gibi konuların görüşmede masaya yatırıldığı kaydedildi. İki taraf da Sincar Anlaşması'nın uygulanması gerektiğini vurgulayarak Erbil ile Bağdat'ın ilgili kurumları arasındaki iş birliğinin hızlandırılmasının önemine işaret etti. Terör örgütü IŞİD tehlikesine karşı Peşmerge ile Irak ordusu arasındaki iş birliğinin öneminin de altı çizildi.⁵¹

Katar Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdurrahman es-Sani, 25 Mart Perşembe günü Bağdat temaslarının ardından IKBY'nin başkenti Erbil'e geldi. KDP lideri Mesud Barzani ve IKBY Başkanı Neçirvan Barzani ile bir araya gelen es-Sani, Katar'ın

48 <https://twitter.com/OIRSpox/status/1376462978518761474?s=20>

49 <https://www.facebook.com/watch/?v=453705299224717>

50 https://twitter.com/Tika_Turkey/status/1375447816148021251?s=20

51 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/65578-Neçirvan-Barzani-ile-Irak-İçişleri-Bakanı-güvenlik-durumunu-görüştü>

Erbil Başkonsoloslunun açılmasıyla birlikte bölgeye ekonomik yatırım için iyi bir ortam oluşacağını belirterek Erbil ile Doha arasındaki ilişkilerin gelişmesini umduğunu kaydetti. Katar'ın Erbil'de konsolosluk açacak olmasından dolayı memnuniyetlerini dile getiren Neçirvan Barzani, "IKBY'deki huzur, istikrar ve yatırımları teşvik eden yasaların varlığı, özel sektör ve Katarlı yatırımcıların IKBY'de yatırım yapmaları için uygun bir zemin oluşturuyor" dedi. Neçirvan Barzani, es-Sani tarafından kendisine iletilen Katar Başbakanı Şeyh Halid bin Halife bin Abdülaziz es-Sani'nin Katar'a ziyaret davetini kabul ederek IKBY ile Katar ilişkilerinin daha da geliştirilmesini istediklerini belirtti. Katar'ın bölgedeki önemli rolüne değinen Barzani, Katar'ın Körfez ülkeleriyle ilişkilerinin normalleşmesinden dolayı memnuniyet duyduğunu ifade etti. Böylelikle Katar'ın, Erbil'de Başkonsolosluk açan sekizinci Arap ülkesi olacağı kaydedilmiştir. Şimdiye kadar Erbil'de farklı ülkelerin toplamda 41 başkonsoloslugu ve temsilciliği bulunmaktadır.⁵²

• Ekonomi

Irak Parlamento Başkanlığı, 2021 Bütçe Yasa Taslağı oylamasının 28 Mart Pazar günü yapılacağını açıkladı. IKBY'nin bütçe payı konusunda vekillerin henüz uzlaşmadığı için bütçenin parlamento tarafından onaylanmasının ertelenebileceği ifade edilmektedir.⁵³ Son taslakta yer alan "Erbil günlük 250 bin varil petrolün geliri ile iç gelirin %50'sini Bağdat'a teslim edecek" ibaresinin parlamentodaki Kürt ve Şii partiler arasında tartışma konusu olduğu kaydedildi. Irak Başbakanlık Sözcüsü Hasan Nazım, bütçede ana sorunun IKBY payı olduğunu söylerken,⁵⁴ IKBY Başbakan Yardımcısı ve Erbil Yüksek Heyeti Başkanı Kubad Talabani'nin Sözcüsü Semir Hevrami de bütçe tasarısının oylamaya sunulmasının IKBY payı maddesi nedeniyle ertelendiğini belirtti.⁵⁵

• Güvenlik

24 Mart Çarşamba günü Irak Savunma Bakanlığı tarafından yayınlanan açıklamada "Süleymaniye Genel Asayiş Müdürlüğü ile Irak İstihbarat Kurumunun ortak bir operasyonla Süleymaniye'de aranan terör örgütü IŞİD üyesi üç kişiyi yakalandığı duyuruldu.⁵⁶ Irak Silahlı Kuvvetler Sözcüsü Tümgeneral Yahya Resul de "23 Mart'ta Halepçe'de suç eylemlerine karışmış terör örgütü IŞİD mensubu üç terörist yakalandı" dedi.⁵⁷

52 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/2403202134>

53 <https://www.rudaw.net/sorani/middleeast/iraq/27032021>

54 <https://www.westganews.net/dreja.aspx?hewal&jmara=99109&Jor=1>

55 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=187978>

56 <https://www.nasnews.com/view.php?cat=55943>

57 <https://esta.krd/52202/>

• Sağlık ve Sosyal Hayat

IKBY’de tespit edilen toplam Covid-19 vaka sayısı 118.555’e yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 3.632’dir. Virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 108.185’e ulaştı.⁵⁸ Günlük Covid-19 vakalarında ise artış görülmektedir. Sağlık Bakanlığı Sözcüsü Aso Hawezi, IKBY’de Covid-19 vaka sayısı oranında %11 artış görüldüğünü ifade etti. Hawezi, sağlık çalışanları ve doktorlarda Covid-19 oranlarının ciddi seviyelerde olduğunu ileri sürdü.⁵⁹ Öte yandan Süleymaniye İl Sağlık Müdürü Sabah Hawrami, Süleymaniye’de dört farklı koronavirüs varyantının tespit edildiğini açıkladı. Ayrıca Rudaw televizyon kanalına konuşan Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Irak Temsilcisi Doktor Vail Hatahit “Biz IKBY’de sokağa çıkma yasağının yeniden uygulanması önerdik fakat IKBY yetkilileri başka tedbirler ile salgınla mücadelelerini sürdürecektir” ifadelerini kullandı.⁶⁰ Okulların 8 Nisan’a kadar açılmayacağı bildirildi. Ancak üniversitelerin 28 Mart Pazar günü açılacağı duyuruldu.⁶¹

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Suudi Arabistan, BM gözetimi altında Yemen’de ateşkes ilan etme planını açıkladı. Dışişleri Bakanı Prens Faysal bin Farhan, Yemen’de sorunun artık Husilere bağlı olduğunu belirtti.⁶²

Suudi Arabistan’da üst düzey bir yetkilinin, Cemal Kaşıkçı cinayeti ile görevlendirilen BM Yargısız ve Keyfî İnfazlar Raportörü Agnes Callamard’ı ölümle tehdit ettiği belirtildi. Üst düzey Suudi diplomatların ve BM görevlilerinin toplandığı bir görüşmede Callamard’dan “icabına bakılması gerektiği” şeklinden bahsedildiği ve bu sözlerin ölüm tehdidi olarak değerlendirildiği belirtildi. Suudi Arabistan ise sözlerin ciddiye alınmaması gerektiğini belirtti.⁶³ BM İnsan Hakları Ofisi ise Suudi yetkilinin Callamard’ı tehdit etmesi hakkındaki raporu onayladı. Callamard’ı tehdit eden yetkilinin ise Suudi Arabistan İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Awwad el-Awwad olduğu belirtildi.⁶⁴

Suudi Arabistan Savunma Bakanlığı, ülkenin petrol tesislerine herhangi bir olası saldırıyı püskürtmek amacıyla Suudi Kraliyet Deniz Kuvvetleri’nin Doğu Filosu’nun bölgede tatbikat yaptığını açıkladı. Petrol tesislerine herhangi bir terör saldırısına karşı hazır bulunduğu belirtildi. Tatbikat, Doğu vilayetinde Kral Abdülaziz Deniz Üssü’nde gerçekleştirildi. Sudanlı kuvvetlerle ülkenin batısında yer alan Kral Faysal Deniz Üssü’nde de bir tatbikat gerçekleştirileceği belirtildi.⁶⁵

58 <https://www.basnews.com/so/babat/678009>

59 <https://esta.krd/52717/>

60 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/2503202110>

61 <https://mewdamedia.com/articles/14924>

62 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/22/saudi-arabia-proposes-nationwide-truce-to-yemens-houthi-rebels>

63 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/23/top-saudi-official-issued-death-threat-against-un-investigator>

64 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/25/un-confirms-report-on-saudi-threat-against-khashoggi-investigator>

65 <https://www.middleeastmonitor.com/20210322-saudi-arabia-launches-naval-exercise-to-protect-oil-installations/>

Hamas, Suudi Arabistan'da sağlık koşullarının kötüleşmesinin ardından Filistinli mahkûmların serbest bırakılmasını talep etti.⁶⁶

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi Ortadoğu gezisi kapsamında BAE'ye 2 günlük bir ziyaret gerçekleştirdi. Çinli Bakan,ziyareti sırasında Abu Dabi Veliaht Prensi Muhammed bin Zayid ile de bir görüşme gerçekleştirdi. Görüşmeye ilişkin BAE resmî haber ajansı tarafından yapılan açıklamada iki ülke arasındaki stratejik iş birliğini arttırmanın yollarının yanı sıra bölgesel meselelerinin de ele alındığı ifade edildi.⁶⁷ Görüşülen bir diğer konu da Covid-19 ile mücadele oldu. Bu anlamda Çin'in geliştirmiş olduğu koronavirüs aşısının iki ülke tarafından ortak üretim yapılarak herkes için uygun fiyattan ulaşılabılır kılınmak istediği belirtildi.⁶⁸ BAE, Çin'in geliştirmiş olduğu SINOVAC aşısı için kullanım onayı veren ilk ülke durumundadır.

Arap ülkelerinde ilk olma özelliği taşıyan BAE'nin Baraka Nükleer Santrali'nin 2. reaktörü için test hazırlıklarının tamamlandığı bildirildi. Yakıt yüklemesi yapılan reaktörün testlerine kısa süre içerisinde başlanacağı yetkililerce bildirildi.⁶⁹

Öte yandan, BAE'nin Endonezya'da geçtiğimiz şubat ayında kurulan Endonezya Yatırım Otoritesi (Indonesia Investment Authority – INA) aracılığıyla 10 milyar dolar yatırım yapacağı duyuruldu. BAE'nin sağladığı fonun Endonezya'daki yol, liman gibi altyapı projeleri ile turizm, tarım ve diğer stratejik sektörlerde kullanılacağı ifade edildi.⁷⁰ BAE'nin yatırımları bununla da sınırlı değil. Yine hafta içerisinde Mubadala Yatırım Şirketi ve Abu Dhabi Catalyst Partners şirketleri ortaklığında mesajlaşma servisi Telegram'a 150 milyon dolar tutarında bir yatırım gerçekleştirildi.⁷¹ Bir başka yatırım ise yine Mubadala tarafından İngiltere sağlık sektörüne yönelik gerçekleştirildi. İngiliz hükûmetinin açıklamasına göre Covid-19 salgını sonrası sektörün canlandırılmasına yönelik yatırım için Mubadala 1,1 milyar dolarlık bir bütçe sağladı.⁷²

Dubai Emiri Yardımcısı ve BAE Maliye ve Sanayi Bakanı aynı zamanda BAE Başbakanı Muhammed bin Raşid el-Maktum'un kardeşi Hamdan bin Raşid el-Maktum 75 yaşında hayatını kaybetti. 1971'den beri bakanlık görevini sürdüren Hamdan bin Raşid bu alanda dünyada bu görevi en uzun süreyle ifa eden kişi unvanını taşımaktaydı.⁷³

66 <https://www.middleeastmonitor.com/20210325-hamas-calls-on-saudi-arabia-to-release-palestinian-detainees-in-its-prisons/>

67 <http://wam.ae/en/details/1395302921969>

68 <http://wam.ae/en/details/1395302921907>

69 <https://www.reuters.com/article/idUSD5N2JU018>

70 <https://www.reuters.com/article/idUSKBN2BF0LM>

71 <https://www.middleeastmonitor.com/20210324-uae-invests-150m-in-telegram-messaging-app/>

72 <https://www.bnnbloomberg.ca/abu-dhabi-s-mubadala-plows-1-1-billion-into-u-k-life-sciences-1.1581551>

73 <https://gulfnnews.com/videos/news/sheikh-hamdan-bin-rashid-al-maktoum-deputy-ruler-of-dubai-and-uae-minister-of-finance-passes-away-1.1616578281870>

Son olarak, Sudan ile Etiyopya arasındaki sınır anlaşmazlığı ve Büyük Etiyopya Rönesans Barajı (Grand Ethiopian Renaissance Dam – GERD) hakkında sorunların çözümü için arabuluculuk teklifinde bulunan BAE'nin girişiminin Sudan kabinesi tarafından desteklendiği, hafta içi Sudan Enformasyon Bakanı tarafından duyuruldu. Anlaşmazlığın diğer tarafı olan Etiyopya'dan ise konuya ilişkin henüz bir açıklama gelmedi.⁷⁴

• Katar

Katar Dışişleri Bakanı Muhammed bin Abdurrahman Al-Sani Türkiye'ye bir ziyaret gerçekleştirdi. Cumhurbaşkanı Erdoğan Katar Dışişleri Bakanı'nı Vahdettin Köşkü'nde kabul etti. Yaklaşık 1 saat 45 dakika süren görüşmede ikili ilişkiler ile Suriye ve Libya başta olmak üzere bölgesel gelişmeler ele alındı.⁷⁵

Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al-Sani Dubai Emiri Muhammed bin Raşid El-Maktum'u arayarak kardeşi ve aynı zamanda BAE Maliye ve Sanayi Bakanı olan Hamdan bin Raşid El-Maktum'un hayatını kaybetmesi dolayısıyla taziye dileklerini iletti. İkili arasındaki bu telefon görüşmesinin ocak ayında ilişkilerin normalleştirilmek üzere anlaşılmasının bu yana ilk olduğu ifade edildi.⁷⁶

Katarlı Dışişleri Bakanı ayrıca Irak'a bir ziyaret gerçekleştirdi. Bu ziyaret kapsamında Iraklı meslektaşları Fuad Hüseyin ve Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih ile bir araya geldi. Katar Dışişleri Bakanlığında bir kaynağa dayandırılan haberde Dışişleri Bakanı Abdurrahman Al-Sani'nin Şeyh Temim bin Hamed'den bir mektubu da Cumhurbaşkanı Berham Salih'e ilettiği ifade edildi. Mektupta Irak Cumhurbaşkanı'nı Katar'a davet edildiği bildirildi. Katarlı Dışişleri Bakanının temasları sırasında ele alınan bir başka konu ise iki ülke arasında karşılıklı yatırımların da yapılmasını öngören ekonomik iş birliğinin yeniden tesis edilmesi oldu.⁷⁷

• Yemen

Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Farhan, Yemen'deki savaşı sona erdirmek için yeni bir ateşkes planı açıkladı. Açıklanan plan ülke çapında kapsamlı bir ateşkesin sağlanması, Husilerin kontrolü altındaki havaalanları ve limanlara uygulanan ambargonun kısmen kaldırılması, petrol ve gümrük gelirlerinin Yemen Merkez Bankasındaki ortak hesaba yatırılması gibi başlıkları içermektedir.⁷⁸ Suudi Arabistan'ın bu planı ABD başta olmak üzere birçok Batılı ülke ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşların yanı sıra Arap ülkeleri tarafından da olumlu karşılandı.⁷⁹

74 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/23/sudans-cabinet-backs-uae-mediation-in-disputes-with-ethiopia>

75 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/turkish-president-meets-qatari-foreign-minister-in-istanbul/2190081>

76 <https://www.dohaneews.co/qatars-amir-offers-condolences-in-first-call-with-uae-ruler/>

77 <https://www.dohaneews.co/qatar-iraq-to-reactivate-economic-cooperation/>

78 <https://www.reuters.com/article/us-yemen-security-saudi-idUSKBN2BE228>

79 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/yemen-arab-nations-hail-saudi-ceasefire-proposal/2185039>

Öte yandan İran destekli Husilerin sözcüsü ise planın yeni bir şey getirmediği, ambargonun kaldırılmasının insani bir durum olduğunu ve askerî ya da siyasi kazanım uğruna pazarlık konusu hâline getirilmemesi gerektiğini ifade etti.⁸⁰ Ateşkes çağrısının ardından, Husiler Suudi Arabistan topraklarına yönelik füze saldırıları gerçekleştirdiler. Petrol tesisleri ve Abha Havalimanı'nı hedef alan saldırılarda 18 silahlı insansız hava aracı kullanıldığı Husilerin Askerî Sözcüsü Yahya Saree tarafından duyuruldu. Saree, Suudi Arabistan ambargosunun devam ettiği sürece saldırıların da devam edeceğini sözlerine ekledi.⁸¹

Suudi Arabistan ise barış planı sonrasında Husilerin kontrolündeki Hudeyde Limanı açıklarında Suudilerin öncülüğündeki Arap koalisyonu tarafından alıkonulan 4 petrol tankerinin limana yanaşmasına izin verdi.⁸²

Öte yandan, Husiler Marib'e yönelik saldırılarına yoğun şekilde devam etmektedir. Çatışmalar esnasında Yemen merkezî hükûmeti güçlerinin önde gelen komutanlarından Tümgeneral Emin El-Veli'nin öldüğü açıklandı. Yemen Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı tümgeneralin öldüğüne dair haberleri doğrulayarak tümgeneralin anısına ortak bir açıklama yayımladı.⁸³

• Kuveyt

4 Mart'ta sağlık kontrolü için ABD'ye giden Kuveyt Emiri Şeyh Nevaf, , 14 Mart'taki Avrupa seyahatinin ardından Kuveyt'e dönüş sağladı.

Kuveyt parlamentosundaki belirli milletvekilleri, iki haftadır Kuveyt'te süregelen 12 saatlik sokağa çıkma yasağının insanların hayatlarını ve ekonomiyi kötü etkilemesi sebebiyle kaldırılmasını talep etti.⁸⁴

Kuveyt'te yerel marketlerde BAE'den ithal edilen gıda ürünlerinin İsrail'e ait olduğu fark edilince halk tarafından belirli tepkiler gösterildi.⁸⁵

• Umman

Suriye Dışişleri Bakanı Faysal Miqdad, Ummanlı mevkidaşı Sayyid Badr el-Busaidi ile bir görüşme gerçekleştirdi. Umman ve Suriye arasındaki ikili ilişkilerin gözden geçirildiği, iş birliği alanlarının geliştirilmesine yönelik görüşüldüğü belirtildi. Miqdad, Umman'ın dengeli, sorumlu politikalarını ve Suriye'de istikrarı sağlamaya çalışmalarını takdir ettiklerini vurgu-

80 <https://www.middleeasteye.net/news/yemen-saudi-arabia-offers-houthi-rebels-ceasefire-end-fighting>

81 <https://www.middleeastmonitor.com/20210326-yemens-houthis-to-strengthen-attacks-on-saudi-arabia/>

82 <https://www.middleeastmonitor.com/20210324-saudi-led-coalition-lets-4-fuel-ships-dock-at-yemens-hudaydah/>

83 <https://www.middleeastmonitor.com/20210328-top-army-commander-killed-in-yemen-clashes/>

84 <https://gulfnews.com/world/gulf/kuwait/kuwait-mps-call-on-government-to-end-partial-curfew-immediately-1.78015874>

85 <https://www.middleeastmonitor.com/20210326-kuwaitis-angered-by-israel-product-imported-from-uae/>

ladı. Umman'ın savaşın başından beri Suriye halkının yanında durduğunu belirtti.⁸⁶ Miqdad, Suriye'nin Arapçılığın merkezi olduğunu, Arap Birliği'nden Arapların ortak kararı ile çıkmadıklarını belirtti.⁸⁷ Bununla birlikte iki ülke arasında diplomatik, özel ve hizmet pasaportu olanlar için vize serbestisi anlaşması imzalandı.⁸⁸

• Bahreyn

Son zamanlarda Bahreyn uluslararası toplum ve kuruluşlar tarafından insan hakları alanındaki uygulamaları nedeniyle sıklıkla eleştirilerin hedefi hâline geldi. Konu bu kez de Formula 1 yarışları sırasında gündeme geldi. Sezonun açılış yarışına ev sahipliği yapan Bahreyn için 60 İngiliz parlamenterin yanı sıra İnsan Hakları İzleme Örgütü ve Bahreyn İnsan Hakları ve Demokrasi Enstitüsü (Bahrain Institute for Rights and Democracy – BIRD)'nün de bulunduğu bir grup Formula 1 Başkanı Stefano Domenicali'ye açık bir mektup yazarak ülkedeki insan hakları mağdurları için tazminat talebinde bulunulmasını istedi.⁸⁹ Konu ile ilgili açıklamalarda bulunan 8 Dünya Şampiyonluğu olan İngiliz Pilot Lewis Hamilton Bahreyn'deki insan hakları ihlallerine dikkat çekti.⁹⁰

■ KUZAY AFRIKA GÜNDEMİ

• Mısır

'Ever Given' adlı 400 metre uzunluğundaki konteyner gemisinin Süveyş Kanalı'nın güney ucunda karaya oturması ve kanalı tamamen kapatması sonucunda Süveyş Kanalı'nda çok büyük bir gemi trafiği meydana geldi. Yaklaşık 300 geminin kanalda beklediğini aktarılırken gemiyi kurtarmaya yönelik çalışmaların devam ettiği belirtildi.⁹¹ Dünya ticaretinin neredeyse yüzde onluk bir kısmı Süveyş Kanalı üzerinden ilerlemekte. Kanalin tıkalı kaldığı her saatin dünya ticaretine zararının 400 milyon dolar olduğu belirtiliyor.⁹² Türkiye Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Aydın Karaismailoğlu, yardıma ihtiyaç duyulduğu takdirde Türkiye'nin bu tür durumlarda işlev gören dünyanın sayılı acil durum gemilerinden biri olan 'Nene Hatun'u bölgeye gönderebileceklerini söyledi.⁹³

ABD'li Senatör Chris Coons ve Etiyopya Dışişleri Bakanı Demeke Mekonnen, Rönesans Barajı ve bu hususta artan gerginlik üzerine bir görüşme gerçekleştirdiler. Mekonnen, ülkesinin

86 <https://www.middleeastmonitor.com/20210322-syria-fm-discusses-bilateral-ties-in-oman/>

87 <https://gulfnnews.com/world/gulf/oman/syrian-minister-lauds-omans-peace-efforts-1.78016193>

88 <https://www.timesofoman.com/article/oman-and-syria-review-bilateral-ties-cooperation>

89 <https://www.reuters.com/article/idUSKBN2BG3BR>

90 https://www.espn.com/f1/story/_/id/31138802/lewis-hamilton-spoke-bahrain-officials-human-rights

91 <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-56547383>

92 https://uk.news.yahoo.com/egypt-added-second-ship-channel-183637444.html?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly9jLm5ld3Nub3cuY28udWsv&guce_referrer_sig=AQAAACgDTQo_XpSpkUVXUsRZ9OrVrAhg-0Fl2mT-S9OWM5LcvF0wOecopI3vBaK3CkxrWDQ2rErpO5zWd2yzay8JLs2FbDVifQX8tZLy-FnuwVw086Vm5KhejYpCSihOr1_uFhEgxBI0a-00lxExzPG4Ub9E7MgQQhxxRvrUMY0Y0dK60

93 <https://www.middleeastmonitor.com/20210326-turkey-ready-to-help-dislodge-ship-in-suez-canal-minister-says/>

Afrika Birliği'nin Rönesans Barajı müzakerelerine olan arabuluculuğuna bağlılığı konusunda senatöre güvence verdiğini dile getirdi.⁹⁴ Mısır Su İşleri Bakanı ise yaptığı açıklamada ülkesinin Etiyopya'nın Rönesans Barajı'na ilişkin attığı tek taraflı adımları kabul etmeyeceklerini bildirdi.⁹⁵

Mısır Dışişleri Bakanlığı yaptığı açıklamada Suudi Arabistan'ın Yemen'de yapmış olduğu ateşkes çağrısını memnuniyetle karşıladıklarını belirtti. Açıklamada ayrıca Mısır'ın, Yemen'deki bütün tarafları Suudi Arabistan'ın teklifine cevap vermeye çağırıldığı dile getirildi.⁹⁶

• Libya

Haftanın başında, yeni hükûmetten bir heyet yönetimi devralmak üzere Bingazi'ye gitmiştir. Heyette yeni Ulusal Birlik Hükûmeti'nden (UBH) Başbakan Yardımcıları Hüseyin Atiyye el-Katrani, Ramazan Bucenah ve bazı bakanların buldukları bilinmektedir.⁹⁷

Salı günü Fransa Cumhurbaşkanı Macron, Libya'nın yeni hükûmetine desteğinin bir göstergesi olarak pazartesi günü, 2014'ten beri kapalı olan, Trablus Fransız Büyükelçiliğinin yeniden açılacağını bildirmiştir.⁹⁸ Ayrıca NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg de hafta içi yaptığı açıklamada, Libyalılardan bir istek geldiği takdirde Libya'daki güvenliğin sağlanmasında NATO birliğinin destek verebileceğini belirtmiştir.⁹⁹

Bu hafta Başbakan Dibeybe Trablus'ta yüksek dereceli bir Avrupa heyetini ağırlamıştır. Alman, Fransız ve İtalyan Dışişleri Bakanlarının buldukları heyetle yapılan toplantıda, ortak hususlar 24 Aralık seçimleri ve Avrupa ülkelerinin Libya istikrarına verdiği önemin masaya yatırıldığı açıklanmıştır.¹⁰⁰

Libya UBH Dışişleri Bakanı Necla el-Menguş ise mevkidaşlarıyla yaptığı ortak basın açıklamasında, tüm paralı askerlerin Libya topraklarından acilen çıkması gerektiğini vurgulamıştır. Menguş ayrıca, Libya'da yeniden açılan konsolosluk ve elçiliklerin açılma süreçlerinin hızlandırılmasının ve vize işlemlerinin Libya'nın dışında değil içinde yapılması gerektiğinin önemini altını çizmiştir.¹⁰¹

94 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/22/ethiopias-fm-and-us-envoy-hold-talks-over-renaissance-dam>

95 <https://www.aa.com.tr/en/africa/egypt-wont-accept-ethiopias-unilateral-steps-on-dam/2184176>

96 <https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/407560/-.aspx>

97 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/dibeybe-hukumeti-yonetimi-devralmak-icin-bingaziye-heyet-gonderdi/2185299>

98 <https://www.reuters.com/article/us-france-libya/macron-says-france-to-reopen-embassy-in-tripoli-on-monday-idUSKBN2BF2KC?rpc=401&>

99 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/nato-announces-its-readiness-support-strengthening-security-work-libya>

100 <https://www.libyaherald.com/2021/03/26/aldabaiba-welcomes-french-german-and-italian-foreign-ministers-to-tripoli/>

101 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-disisleri-bakani-avrupali-mevkidaslariyla-istikrar-saglama-cabalarini-gorus-tu/2188036>

Cuma günü Cumhurbaşkanı Erdoğan, Libya'nın yeni Başkanlık Konseyi Başkanı'nı İstanbul'da kabul etmiştir. Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu ve Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın'ın da bulunduğu toplantıda, iki ülke arasındaki derin bağlar ve iş birliğinin geliştirilmesi hususları değerlendirilmiştir.¹⁰²

• Tunus

Bu hafta Tunus Başbakanı Hişam Meşişi, Kuveyt'in Tunus Büyükelçisi Ali el-Zafiri ile bir araya gelerek iki ülke arasındaki ikili ilişkileri kuvvetlendirme hususunu tartışmışlardır. Açıklamada, iki ülkenin stratejik ortaklıklarını geliştirmek istedikleri vurgulanmıştır.¹⁰³

Hafta içinde Katar-Tunus İş Forumu toplantısı düzenlenmiştir. İki taraftan da çeşitli yetkililerin katıldığı ve Katar'da gerçekleşen toplantının, iki ülkenin özel sektörleri arasındaki ekonomik ve ticari iş birliğini geliştirmek üzerine temellendirildiği bilinmektedir. Buna ek olarak, ortak yatırımlar ve ortaklıklar da ele alınmıştır.¹⁰⁴

Ayrıca bu hafta, Tunus Dışişleri Bakanı Osman el-Cerendi ve İtalyan mevkidaşı Luigi Di Maio Libya'daki gelişmeleri değerlendirmişlerdir. Toplantıda, Libya'nın barışına giden yolda iş birliğinin ve desteğin önemi vurgulanmıştır.¹⁰⁵

Perşembe günü Tunus Çin'den Covid-19 aşısı bağışi kabul etmiştir. Tunus Sağlık Bakanı, Çin'e, gönderdikleri bol miktarda aşı stoku için teşekkürlerini iletmış ve bunun ülkesindeki aşılama sürecini hızlandırmaya katkı sunacağını belirtmiştir.¹⁰⁶

Son olarak Tunus Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılan bir açıklamada, Cumhurbaşkanı Kays Said'in eski Maliye Bakanı Binzar Yaî'i kabul ettiği ve ikilinin bir ulusal diyalog programını masaya yatırdığı bilinmektedir. Tunuslu gençlerin geniş çapta katılım sağlamasını öngörerek ekonomik ve sosyal krizle başa çıkmanın bir parçası olan programı cumhurbaşkanlığının onayladığı açıklanmıştır.¹⁰⁷

• Cezayir

Haftanın başında Cezayir mahkemesi, eski bir diplomat, bir blog yazarı ve gazetecinin eylemlerini terörle ilişkilendirerek bu aktivistlerin haklarında tutuklama emri çıkarmıştır. Ülkede bir müddettir varlığını sürdüren Hirak gösterilerini şiddete yönlendirmeyi istemekle suçlanmaktadır.¹⁰⁸

102 <https://www.libyanexpress.com/erdogan-meets-head-of-libyan-council-in-istanbul/>

103 <https://news.kuwaittimes.net/website/kuwait-tunisia-discuss-ways-to-strengthen-bilateral-cooperation/>

104 <https://thepeninsulaqatar.com/article/24/03/2021/Qatar,-Tunisia-sign-pact-for-Joint-Businessmen-Council>

105 <https://lana-news.ly/art.php?id=195773&lang=en&p=1>

106 http://www.china.org.cn/world/2021-03/26/content_77348374.htm

107 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-cumhurbaşkanligi-ulusal-diyalog-cagrilarina-olumlu-cevap-verdi/2187378>

108 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/22/algeria-issues-terrorism-warrants-for-exiled-activists>

ABD Donanmasına ait USNS Yuma (T-EPF 8) nakliye gemisi 23 Mart'ta Cezayir kıyılarına ulaşmıştır. İnsani yardım sağlayan geminin ziyaretinin, iki ülke arasındaki ikili bölgesel güvenlik iş birliğinin önemini ve çok yönlü ortaklığı vurguladığı belirtilmiştir.¹⁰⁹

Bu hafta, İtalyan petrol ve gaz şirketi Eni ile Cezayir Milli Enerji Şirketi Sonatrach çeşitli anlaşmalara imza atmışlardır. Bu anlaşmalar, yenilenebilir enerji gibi hususlarda karşılıklı uzlaşa, Berkine vadisinde yürütülecek çalışmalar ve personel eğitimi gibi alanları kapsamaktadır.¹¹⁰

Son olarak, çocukların da dâhil olduğu yirmiden fazla Cezayirli, bir ayı aşkın bir süredir Paris'in Charles de Gaulle Havalimanı'nda mahsur kalmış durumdadır. Cezayirliler, daha önce yaşadıkları Birleşik Krallık'a döneceklerken Covid-19 sebebiyle kapılarını kapatan Cezayir'e de gidemeyerek arafta kalmışlardır.¹¹¹

• Fas

Avrupa Parlamentosu Mağrib Ülkeleri İlişkileri Delegasyonu Başkanı Andrea Cozzolino, Avrupa Parlamentosu İnsan Haklarına ilişkin oturumda, Fas'ın Güney Akdeniz bölgesi içerisinde en sağlam ve güvenilir partner olduğunu söyledi. Cozzolino ayrıca Fas'ın, Covid-19 pandemisine karşı mücadelesinden de övgüyle söz etti. Şu zamana kadar aşılana Afrikalıların %95'ini Faslılar oluşturmakta.¹¹²

Fas Kralı 6. Muhammed, Mısır'da meydana gelen ve tahmini 32 kişinin yaşamını yitirdiği ve 185 kişinin yaralandığı tren kazasına ilişkin Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah El Sisi'ye taziyelerini ilettiler.¹¹³

Rabat'daki Fransa Büyükelçiliği, Fransa'nın önde gelen taşımacılık ve nakliye şirketi CMA CGM'nin Batı Sahra'daki Dakhla Limanı da dâhil olmak üzere bütün Fas limanlarında acen-telerinin kurulduğunu duyurdu. CMA CGM'nin durumu Fransa'nın Batı Sahra bölgesinde resmî olmayan ilk varlığı anlamına geliyor. Bu durum Fransa'nın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde Fas'ın Batı Sahra'daki varlığına ilişkin Fas lehine tavır almasının ardından gerçekleşti.¹¹⁴

Japonya'nın Fas Büyükelçisi, Fas devlet medyasına verdiği röportajda Fas'ın büyük potansiyele sahip büyümekte olan bir ülke olduğunu ve Japonya'nın Fas ile bir kazan-kazan

¹⁰⁹ <https://www.cbf.navy.mil/Press-Room/News/News-Display/Article/2546752/us-transport-ship-visits-algiers/>

¹¹⁰ <https://www.offshore-energy.biz/eni-and-sonatrach-strengthen-energy-cooperation/>

¹¹¹ <https://www.france24.com/en/video/20210323-algerians-passengers-stranded-in-french-airport-for-weeks>

¹¹² <https://www.morocoworldnews.com/2021/03/338023/eu-official-morocco-is-reliable-stable-partner-in-mediterranean-region/>

¹¹³ <https://www.morocoworldnews.com/2021/03/338379/train-collision-in-egypt-king-mohammed-vi-extends-condolences/>

¹¹⁴ <https://www.morocoworldnews.com/2021/03/338276/western-sahara-france-embassy-describes-dakhlas-port-as-moroccan/>

ilişkisi kurmak istediğini belirtti. Afrika-Fas-Japonya iş birliğinden söz eden Büyükelçi bu iş birliğinin iki ülke arası ilişkinin en önemli eksenlerinden birini oluşturduğunu dile getirdi.¹¹⁵

ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Suudi Aramco, Çin'in enerji güvenliğinin sürekliliğini sağlamanın gelecek 50 yıllık planlarında öncelikleri olacağını açıkladı. Aramco, ağır nakliye ve kimyasallardaki ihtiyaçlarını karşılaması için Çin'in downstream sektörüne daha çok yatırım yapması gerektiğini açıkladı. Aramco sözcüsü, Çin ile mavi hidrojen, amonyak ve karbon yakalama teknolojileri üzerine projeler yapmalarının ihtimal dâhilinde olduğunu bildirdi.¹¹⁶

Hindistan, Guyana'dan ilk ham petrol sevkiyatını aldığını duyurdu. Ham petrolün, Hindustan Petroleum Corp'un ve Hint çelik şirketi olan LN Mittal ile ortak girişimi olan HPCL-Mittal Energy Ltd (HMEL) tarafından satın alındığı bildirildi.¹¹⁷

Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Petrol Şirketinin (SOCAR) Rus Gazprom Export'un, Ermenistan'a doğal gaz taşımada yardımcı olacağı açıklandı. SOCAR ile Gazprom Export arasında Ermenistan'a iletilecek gazın Azerbaycan topraklarından geçeceğine dair kısa dönemli bir anlaşma imzalandığı bildirildi. Kuzey Kafkasya (Mozdok-Tiflis Boru Hattı) ile Trans Kafkasya Boru Hattı'nın Rusya kısmında gerçekleşen bakım çalışması nedeniyle Rusya'nın Azerbaycan'a başvurduğu dile getirildi.¹¹⁸

Azerbaycan'ın Hazar Denizi'ndeki Şafak-Asuman Sahası'nda, British Petroleum (BP) ve SOCAR ortaklığında yeni bir doğal gaz keşfettiği açıklandı. Sahada açılan araştırma kuyusunun derinliğinin 7189 metre olduğu da belirtildi.^{119 120}

¹¹⁵ <https://www.morocoworldnews.com/2021/03/338019/ambassador-japan-seeks-win-win-partnership-with-morocco/>

¹¹⁶ <https://www.reuters.com/article/china-forum-saudi-aramco/update-2-saudi-aramco-to-prioritise-energy-supply-to-china-for-50-yrs-says-ceo-idUSL1N2LJ09W>

¹¹⁷ <https://www.inewsguyana.com/indian-company-buys-1st-million-barrels-of-guyanese-crude-from-hess/>

¹¹⁸ <https://caspiannews.com/news-detail/azerbaijan-helps-russia-with-natural-gas-supplies-to-armenia-2021-3-20-0/>

¹¹⁹ <https://www.haberturk.com/yazarlar/guntay-simsek-1019/3018645-azerbaycan-hazar-da-buyuk-dogal-gaz-kesfetti>

¹²⁰ https://azertag.az/en/xeber/Gas_and_condensate_found_at_Shafag_Asiman_field-1741117?_cf_chl_jschl_tk__=31abac635ad8ad304ee599cf5ff11a1e747872d2-1616882905-0-ARwmjvS2wdve0pyupvCmCl2GcDcpN6i_cLL-rG8jcMl16EWP1lqyS1X5wbLzn0GCrBNrpguHoRQWVArVmv77dtwm4pYKHK-CxuBEo42fbXSsLXLXLY00oMNYjRcz8z-BRY35pq7S60Jnl3W7A00vWGPxCoa7HHjh75ZfCtbQ2gHkMW5XEgVzB8l0blzolmMLFfoRR8_BSvqq7SEvvh0Uvplp-167Gmp9qGMxlecYLZ8TLgWLPzbtT7LZv0iho4kkFWS8hDPuP-daJhFBuw0DQANZauG90A40uCXl7ly67535vjpCXb-Fe70C8LwnTFsUHD0XwONyMrAkfetnRFozx9ruXWKA_bFIN7WmXNZ8BgsfqEB2dwxIAT-0N7U9NgSrpmMcBjVUTgi-WQ-EYmr7uUzT8TQ

• Ortadoğu

Süveyş Kanalı'nda, "Ever Given" adlı Panama bayraklı 200.000 tonluk yük gemisinin geçiş yaparken karaya oturduğu açıklandı. Japon Shoen Kisen KK şirketinin sahibi olduğu Ever Given, 23 Mart Salı günü Süveyş Kanalı'nın güney girişinin yaklaşık 6 kilometre kuzeyinde kanalın tek şeritli bir bölümünde sıkıştığı bildirildi.¹²¹ Geminin çıkarılmasının bir haftadan uzun sürebileceği kaydedildi. Tıkanma nedeniyle geciken sevkiyatlara birlikte maliyetlerin artacağı, buna bağlı olarak tüketim mallarındaki fiyatların yükseleceğinin öngörüldüğü bildirildi. Kanalda yaşanan tıkanıklıkla birlikte 10 milyon varillik petrol taşıyan geminin beklediği açıklandı.^{122 123}

Suriye Petrol Bakanı yaptığı açıklamada, Süveyş Kanalı'ndaki tıkanıklık nedeniyle akaryakıt sorunu yaşayan Suriye'nin daha zorlu bir sürece girdiğini bildirdi. Gerçekleşen tıkanıklık nedeni ile sübvansiyonlu yakıt alımı için kuyrukların oluştuğu açıklandı.¹²⁴

Ortadoğu'da 2021-2025 yılları arasında 615 petrol ve doğal gaz projesinin faaliyete geçmesinin beklendiği bildirildi. Bunların 77'sinin upstream, 143'ünün midstream, 83 rafineri, 312 petrokimya üzerine olacağı kaydedildi. Rafineri ve petrokimyanın 2021-2025 yıllarında, Ortadoğu'daki petrol ve doğal gaz projelerinin %64'ünü, boru hattı faaliyetlerinin %41'ini, gaz işleme ve petrol depolamanın ise %22'sini oluşturacağı bildirildi. Downstream sektörünün ve petrokimya sektörünün baskın olacağını altı çizildi.¹²⁵

Birleşik Krallık merkezli Energean şirketinin yüksek getirili nitelikli yatırımcıya satılmak üzere 2,5 milyar USD'lik nominal değerli tahvili piyasa sunacağı açıklandı. Elde edilecek gelirin İsrail'in Kariş ve Tanin off-shore gaz sahalarının tamamlanmasının finansmanı için kullanılacağı bildirildi.¹²⁶

İsrail'in bu zamana kadar Akdeniz'de bir düzine İran gemisini vurarak İran'a milyarlarca USD'lik zarara uğrattığı bildirildi.¹²⁷ İsrail basınının yaptığı açıklamaya göre, Umman-Hindistan açıklarında İsraili bir iş adamına ait yük gemisine, İran'ın füze ile vurduğu bildirildi. Yük gemisinin Hindistan'dan Tanzanya'ya gitmekte olduğu açıklandı. İsrail Savunma Bakanı, İran'ın İsrail'in vatandaşlarına ve altyapısına zarar vermeyi hedeflediğini belirterek bu saldırıların devam edebileceğini belirtti.^{128 129}

121 <https://www.pbs.org/newshour/world/ship-in-suez-canal-blocks-entry-for-more-than-200-vessels>

122 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-03-25/big-container-lines-consider-diverting-ships-around-africa>

123 <https://financialpost.com/pmnbusiness/pmnbusiness/oil-jumps-4-on-fears-suez-canal-blockage-may-last-weeks>

124 <https://www.startribune.com/beleaguered-syria-suffers-also-due-to-suez-canal-closure/600039341/?refresh=true>

125 <https://www.offshore-technology.com/comment/iran-leads-upcoming-projects-starts-oil-gas-value-chain/>

126 <https://iclg.com/ibr/articles/15940-energean-group-offers-usd-2-5-billion-bonds>

127 <https://www.haaretz.com/israel-news/israel-attacked-dozens-of-tankers-iran-lost-billions-1.9633373>

128 <https://www.jpost.com/breaking-news/iran-fired-missile-at-israeli-ship-in-persian-gulf-report-663208>

129 <https://www.haaretz.com/israel-news/iran-israel-missile-ship-arabian-sea-naval-war-1.9655551>

Irak güçlerinin, Bağdat şehrinin kuzeyinde bulunan, Irak'ın en büyük rafinerisi olan Baiji Rafinerisi'nin Iraklı yetkililer tarafından IŞİD'den geri alındığı bildirildi.^{130 131}

Irak kabinesi, ABD'li Schlumberger Ltd. Şirketinin Irak'ın güneyinde 96 petrol kuyusu açması için 480 milyon USD'lik anlaşmayı onayladığı duyurdu. Basra Petrol Şirketi ve ExxonMobil için kuyu açacak olan Schlumberger Şirketinin, daha önce West Qurna-1 sahasında Çinli, Japon, Endonezyalı ve Iraklı şirketlerle birlikte çalıştıkları kaydedildi.^{132 133}

Irak Devlet Petrol Pazarlama Şirketi (SOMO) 750.000 tonluk oktan oranı düşük akaryakıt (SRFO) tedariki sağlamak için nisan ayından eylül ayına kadar bir dönemlik kontrat imzaladığını açıkladı. Chevron Corp., Reliance Industries Ltd. ve bir de kimliği açıklanmayan bir Iraklı petrol tüccarına sağlanacak olan petrol %50 Chevron'a, %25 Reliance'a ve diğer %25'i de Iraklı tüccara olmak üzere 6 ay boyunca SRFO'nun pay edileceği bildirildi.¹³⁴

BAE'ye ait Abu Dabi Ulusal Petrol Şirketinin (ADNOC), mayıs ayındaki haziran kargolarını Asya'ya sattığı Murban, Das, Umm Lulu ve Upper Zakum gibi dört kalite ham petrol tedarikindeki kesintileri % 5-15'ten % 10-15'e çıkaracaklarını açıkladı. OPEC+ petrol arzı kısıtlamalarına bağlı kaldığını söyleyen BAE yetkilileri, Murban ham petrolünün kesintisiz üretimi için yeterli depolama alanına sahip olduklarını dile getirdi.¹³⁵

Suudi Arabistan Basra Körfezi'nde deniz tatbikatına başladığını duyurduktan üç gün sonra Suudi Arabistan'ın Yemen sınırı yakınlarında Jizan'daki petrol ürünü dağıtımını yapılan terminale, 25 Mart 2021'de Yemenli Husiler tarafından saldırıda bulunduğu bildirildi. Hedef alınan yakıt tankeri vurulduktan sonra alev aldığı ancak kayıp verilmediği bildirildi.^{136 137 138}

Suudi Aramco'nun açıkladığı 2020 yılının bilançosuna göre, 75 milyon USD'lik kâr payı hedefine karşılık 49 milyon USD'lik net kâr ile %44 oranında net karının düştüğü bildirildi. Gelir vergileri, kira ve nakit dağıtımları ödemelerini 2020 sonunda 2019 yılına oranla 48 milyar USD farkla 110 milyar USD'ye düşürerek devlete daha az transfer yaptığı açıklandı.^{139 140 141}

130 <https://www.arabnews.com/%20orta%20do%20C4%9Fu%20/%20haberler%20/%20734506>

131 <https://www.arabnews.com/%20haberler%20/%20591516>

132 <https://www.arabnews.com/node/1830846/business-economy>

133 <https://jpt.spe.org/schlumberger-wins-480-million-contract-to-drill-for-basra-oil-and-exxonmobil-in-iraq>

134 <https://www.reuters.com/article/iraq-oil-int-idUSKBN2BG0FN>

135 <https://www.thisismoney.co.uk/wires/reuters/article-9401501/UAEs-ADNOC-deepens-supply-cuts-Asia-June-fragile-market--sources.html>

136 <https://www.worldoil.com/news/2021/3/22/aramco-and-saudi-navy-start-exercises-to-thwart-drone-and-missile-attacks>

137 <https://www.marketbeat.com/articles/fuel-tank-attacked-catches-fire-in-southern-saudi-arabia-2021-03-25/>

138 <https://www.dw.com/en/saudi-arabia-says-drone-attack-on-oil-terminal-sparked-fire/a-57008860>

139 <https://www.aramco.com/en/news-media/news/2020/aramco-announces-full-year-2020-results>

140 <https://www.aa.com.tr/en/economy/saudi-oil-giant-aramco-reports-44-profit-slump-in-2020/2183366>

141 <https://maaal.com/archives/20210323/تراجع-مدفوعات-أرامكو-للحكومة-وارتفاع>

Qatar Petroleum'un Çin Petrokimya Şirketi olan Sinopec Grup ile satış anlaşması imzaladığı bildirildi. Anlaşmaya göre Qatar Petroleum'un (QP), Çinli petrokimya şirketine 2022 yılından başlayarak 10 senelik, toplam 2 milyon tonluk LNG tedarikini sağlayacağı açıklandı. Sinopec Grup'un QP ile daha fazla iş birliği anlaşması yapmak istedikleri bildirildi. Anlaşmaya göre QP'nin düşük karbonlu, yeşil sürdürülebilir yol izleyeceği de kaydedildi.¹⁴²

¹⁴² <http://www.chinadaily.com.cn/a/202103/22/WS60585cdea31024ad0bab0c87.html>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(22-28 MART 2021)

• **Düşünce Kuruluşları ve ABD Dış Politikası**

“Valday” Uluslararası Tartışma Kulübü sayfasında Kulübün Program Direktörü ve Moskova Devlet Diplomasi Enstitüsü’ne bağlı Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü Direktörü Andrey Suşentsov’un [“Düşünce Kuruluşları ve ABD Dış Politikası”](#) başlıklı değerlendirmesi yayımlandı. Yazıda Amerika’da, iki binden fazla birinci sınıf düşünce kuruluşları bulunmasına rağmen Washington’un Ortadoğu örneğinde özellikle Afganistan, Irak ve Libya’nın işgali sürecinde yaptığı büyük dış politika hatalarına değinilerek “neden Amerikan elitleri, önemli durumlarda kararlar alırken olası sonuçlar konusunda uyarıda bulunan ABD’nin önde gelen uzmanlarının görüşlerine güvenmedi” sorusu cevaplandırılmıştır.

On beş yıldan fazla bir süredir Amerikan araştırması yaptığına dikkat çeken Andrey Suşentsov, bu konuda ortaya çıkan bir paradoksa sürekli hayret ettiğini vurguluyor: “Amerika, iki binden fazla birinci sınıf düşünce kuruluşlarını bulundurmasına rağmen çok sayıda ciddi dış politika hataları yapıyor. Amerika bu tür hataları Afganistan, Irak ve Libya’nın işgalinin yanı sıra 2011’de Mübarek’e ihanet ederek İslamcılarının yanında yer alarak sonrasında ise İslamcılara ihanet ederek onları deviren askerî darbeyi desteklemekle yaptı.” Rus analiste göre, bu gibi dış politika hatalarının her biri Amerika’nın gücüne ve vergi mükellefine ciddi zararlar vermiştir. Uzman, “Amerikan elitleri bu kadar önemli durumlarda karar verirken neden olası sonuçlar konusunda uyarıda bulunan ABD’de bulunan uzmanların görüşlerine güvenmediler” sorusunu da şu şekilde cevaplandırmıştır: “ABD, herhangi bir ülke için felakete yol açacak kadar büyük yanlış hesaplamalar yapmayı göze alabilir.”

• **Yemen Düğümü: Suudiler Arkalarındaki Savaşı Durdurmak İstiyor**

“NEWS.ru” sitesinde [“Yemen Düğümü: Suudiler Arkalarındaki Savaşı Durdurmak İstiyor”](#) başlıklı değerlendirme yayımlandı. Uzman görüşlerine dayanan yazıda, Suudi Arabistan’ın Yemen’deki altı yıllık silahlı çatışmanın ardından merkezî yetkililer ile kuzeyi kontrol eden Husi isyancıları arasındaki çatışmayı durdurmak amacıyla tasarladığı ve sunduğu barış girişimi incelenmiştir. Makalede söz konusu teklif, “Riyad, Husilere belirsiz şartlarda barış teklif ediyor” ifadesiyle değerlendirilmiştir. Yazıya göre, İrandan yardım aldığından şüpheli bilinen “Ensarullah” isyancı hareketi, yıllar içinde sadece Suudi koalisyonunun yoğun bombardımanına dayanmakla kalmadı aynı zamanda Yemen sınırındaki krallığın petrol altyapısının ne kadar savunmasız olduğunu da göstermeyi başardı. Uzmanlar Riyad’ın teklifinin bir tuzak olduğuna inanmaktadır.

Makalede görüşlerine başvurulmuş Rus Askerî Uzman Yuri Lyamin'e göre son girişimle Suudi Arabistan, kötüyü oynarken iyi bir yüz tutmaya çalışıyor: "Bu konuda en önemli sorun; Suudi önerilerinde ayrıntılar çok az bulunmakta ve çoğu şey daha sonraya bırakılmaktadır. Barış teklifi önerisi sadece daha ileri görüşmelerle ateşkes için plandır. Ancak şeytan, söylendiği gibi ayrıntıda gizlidir." Uzmana göre Riyad, son yıllarda Yemen'de kendisini sürdürdüğü "batıklıktan" çıkmamanın bir yolunu bulmaya çalışmasına rağmen Husiler krallığının arka altyapısına acı verici darbeler vurmaya devam ederken, savaş durmuyor. Durumun, ABD'nin Suudi Arabistan'a desteğini optimize etmek için seçenekleri değerlendirmesi gerçeğiyle daha da kötüleştiğini vurgulayan analist, bu koşullarda Suudilerin, itibarlarını kaybetmemek adına güçlü bir pozisyon oynamaya çalıştıklarını belirtti. Uzmana göre, böyle bir barış planı için neredeyse hiç umut bulunmuyor.

• Son Teslim Tarihine Uyulmadı: ABD Askerî Birliği Afganistan'da Kalacak

ABD'nin yeni Savunma Bakanı Lloyd Austin'in üst düzey yetkililerle görüşmek üzere Afganistan'a ziyareti Rusya basınında geniş yer buldu. "İzvestiya" gazetesinin 27 Mart sayısında "[Son Tarihe Uyulmadı: ABD Askerî Birliği Afganistan'da Kalacak](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda sürpriz ziyaretin amacı, Taliban ile Amerikan birliğinin ülkeden çekilmesine ilişkin anlaşmaların gözden geçirilmesi olarak değerlendirilmiştir ve müzakere girişiminin Moskova tarafından ele geçirilmesinden korkan ABD, Taliban'a verdiği vaatlerini bozabileceği öngörüsü ileri sürülmüştür. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Bilimler Akademisi Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü Ortadoğu Araştırmaları Merkezi Araştırmacısı Aleksey Davidov'a göre Amerika, askerlerini Afganistan'dan çekse bile (böyle bir senaryo pek olası olmasa da) ülkede ABD siyasi varlığı devam edecek. Ayrıca, uzman, Washington'un tüm koşullarda laik iktidar rejiminin yanında yer almasının yanı sıra aynı zamanda insani veya askerî yardımın sağlanması, altyapı projelerinde ve madencilik alanında iş birliği yoluyla ülkede ABD'nin etkileyebileceği bir siyasi sistemin korumasına çalışacak. Rus analist durumu Barak Obama dönemi ile kıyaslayarak özellikle "tekrar etme riski" ihtimalleri üzerinde durdu: "ABD, 2014'te Afganistan'dan askerlerini geri çekme sözü vermesine rağmen yerel güvenlik güçleri, yurt dışından önemli miktarda askerî ve mali yardım olmadan güvenliği sağlayamadı. Bu durumu tekrar etme riski var. Ülkede şu anda görece sakinlik olsa da çatışma daha sonra tırmanabilir."

ABD'nin bölgeden tamamen çekilmesini "güç boşluğu" olarak nitelendiren uzman, konuya yönelik birtakım tahminlerde bulundu. Bu, boşluğun başta Çin olmak üzere diğer bölgesel oyuncular tarafından doldurulabileceği anlamına gelmektedir; ABD ordusunun Hindistan'a danışmadan tamamen geri çekilmesi, ABD-Hindistan ilişkilerini zayıflatabilir ve ABD'nin şu anda Çin'in ekonomik ve politik gücünün büyümesini durdurmak aynı zamanda uzun vade-

li bir strateji geliştirmek için ortak şekilde Hindistan'a ihtiyaçları vardır. Rusya'nın Afgan müzakerelerine katılımına gelince Davidov'a göre, Amerikan ana akımında Rusya ile Pakistan arasındaki yakınlaşma konusunda endişeler bulunmaktadır. Mevcut koşullar altında Amerika'nın daha sınırlı bir iş birliği yaklaşımına bağlı olduğuna dikkat çeken uzman, ABD'nin durumunu şöyle yorumladı: "Bazı alanlarda rekabet ederiz ancak ortak çıkarlarımızın olduğu yerlerde etkileşime gireriz." Bu çıkarlar ise Afganistan konusundadır. Uzman, Washington'un bu konuda Moskova ile rekabet etmekten daha çok iş birliği yapmakla ilgilendiğini ifadelerine ekledi.

• Süveyş Tuzağı: Ticaret Yolundaki Tıkanıklık Petrolü Düşüşten Kurtaramadı

Mısır'da Ever Given yük gemisinin Süveyş Kanalı'nın güneyinde karaya oturarak deniz trafiğini durdurması Rusya basınında geniş yer buldu. "İzvestiya" gazetesinin 25 Mart sayısında "[Süveyş Tuzağı: Ticaret Yolundaki Tıkanıklık Petrolü Düşüşten Kurtaramadı](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda olay, "Uzmanlar, Avrupa'daki kilitlemeler nedeniyle siyah altın fiyatındaki yeni bir düşüş konusunda uyarıda bulundu" ifadesiyle değerlendirildi. Yazıda görüşlerine başvuru, "Alpari" Bilgi ve Analitik Merkez Başkan Yardımcısı Natalia Milçakova'ya göre Rusya, söz konusu olaydan bir bütün olarak zarar görmedi. Sadece birkaç Rus üretici hasar gördü ve toplam 160 milyon dolar değerinde kargo Süveyş Kanalı'na sıkışmıştı. Bu, ülkeye verilen zarardan bahsetmek için çok büyük bir miktar değil.

"AMarkets" Analitik Bölüm Başkanı Artem Deyev ise kanaldaki tıkanmanın, petrol fiyatlarının artmasında kısa vadeli bir faktör hâline geldiğini belirtti: "Dünyada bu ürünlerin sıkıntısı olmadığı için durum, ev aletlerinin ve elektronik eşyaların bulunabilirliğini etkilemeyecektir. Uzmanlar, durumun petrol fiyatlarını çok fazla etkilemediğini söylüyor. Salgının üçüncü dalgası sırasında talepte zayıf bir toparlanma korkusu, teklifler için Süveyş Kanalı'ndaki kazadan daha önemli hâle geldi. Gelecekte emtia fiyatlarının düşmeye devam edeceğini bekleyebiliriz."

Konu ile ilgili görüşlerini paylaşan Ortadoğu Uzmanı Roland Bidzhamov ise söz konusu olayla ilgili ileri sürülen bir versiyona tutumunu belirledi: "Sıkışan gemilere yapılan darbe, bazıları tarafından Suriye'ye giden İran tankerlerinin başına gelenler Tahran'dan gelen olası bir yanıt olarak görülüyor." Uzman, böyle bir versiyonun olası görünmediğini ve bu gibi görüşlerin her şeyi İran karşıtı şekilde gören kararlı uzmanların uydurmaları olarak değerlendirdi: "İran da gemilerini Süveyş Kanalı üzerinden yönetiyor ve Tahran'ın kendisini ayağından vurması işine gelmez."

• **“Bu Amerikalılar İçin Bir Darbedir”: Çin’in Ortadoğu’daki Planları Nereye Varacak?**

Çin Dışişleri Bakanı Vang Yi’nin büyük Ortadoğu turu Rusya basınında geniş yer buldu. “Gazeta.ru” sitesinde yayımlanan [“Bu Amerikalılar İçin Bir Darbedir”: Çin’in Ortadoğu’daki Planları Nereye Varacak](#)” başlıklı uzman görüşlerini içeren değerlendirmede, Dışişleri Bakanı Vang’ın, 30 Mart sona erecek olan Ortadoğu turu kapsamında Suudi Arabistan ve Türkiye’de bulunduğu temasların ardından İran’a geçmesi, bir sonraki günlerde ziyaretini Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Bahreyn ve Umman’da devam edeceği ifade edilmiştir. Yazıya göre Vang Yi, ziyareti sırasında Ortadoğu’ya dair geniş bir girişimde bulunarak bölgedeki çatışmaları çözmek için ileri sürdüğü beş ilkenin yanı sıra Filistin ile İsrail arasında doğrudan görüşmeler yapmaya ve Basra Körfezi’nde güvenlik konulu bir konferans organize etmeye hazır olduğunu açıklamıştır. Çin’in yeni stratejisini değerlendiren uzmanlara göre, bu girişimin kaçınılmaz olarak ABD ve hatta Rusya ile başka bir çatışmaya yol açacağı muhtemeldir. Yazıda konu ile ilgili görüşlerini paylaşan Ulusal Araştırma Üniversitesi Ekonomi Yüksek Okulu Kapsamlı Avrupa ve Uluslararası Çalışmalar Merkezinden Kıdemli Araştırmacı Vasili Kaşin’e göre Çin, Ortadoğu ülkeleriyle uzun süredir yakın ticari ilişkilere sahip olması nedeniyle bölgeye siyasi gelişi uzun zamandır bekleniyor: “Pekin, tüm bölge ülkeleriyle çok yakın bağların bulunmasının yanı sıra askerî-teknik alanda da önemli bir ortaktır.” Çiniin yeni stratejisine değinen uzman, onu Amerika için “gerçek darbe” olarak yorumlamış ve ortada şiddetli diplomatik mücadelenin sürdüğüne dikkat çekmiştir.

Çin’in açık şekilde Amerikalılara bir alternatif olarak hareket etmek isteğinde olduğuna değinen uzman, aynı zamanda Pekin’in Ortadoğu tutumuna da dikkat çekti: “Çin’in İsrail-Filistin çatışmasındaki konumu uzun süredir BM Güvenlik Konseyi kararına uygundur ve hatta Pekin’de Filistin elçiliği bulunmaktadır. Ve bu, ABD’nin bu konudaki tutumuyla çelişirken Rusya ile yakınlık oluşturmaktadır.

Yazıda görüşlerine başvurulmuş diğer uzman Ulusal Araştırma Üniversitesi Ekonomi Yüksek Okulu Doğu Araştırmaları Okulu Kıdemli Öğretim Görevlisi Andrey Çuprigin’e göre Pekin, İsraililerin ve Filistinlilerin gideceği yer değil: “Çin henüz İsrail-Filistin sorununun çözümünü etkileyebilecek güçlü bir konuma sahip değil. Sadece, tüm eski seçmenler yorgunken Çin sürece sadece şimdi dâhil edildi. Prensip olarak, taraflar Pekin’e gidebilir ve yerel yemeklerin tadına bakabilir.” Bu konuda ABD’den çok fazla direniş geleceğine dikkat çeken uzman, Çin’in yeni stratejisini “Washington’un konumunu zayıflatmaya yönelik bir girişim” şeklinde yorumladı. Uzman, buna karşılık Rusya’nın geleneksel olarak çözüm sürecine katıldığına değinerek bu, en azından İsraili temsilcilerin Moskova’ya yaptıkları ziyaretlerin sayısından anlaşılıyor diye belirtti. Rus analist, Pekin’in Ortadoğu’daki faaliyeti nedeniyle Rusya-Çin ilişkilerinin de rekabetçi bir nitelik kazanabileceğini söyledi. Andrey Çuprigin’e karşılık Kaşin ise Rusya ve Çin’in Ortadoğu’daki çıkarlarının büyük ölçüde örtüştüğüne inanıyor: “Çinliler

oradan enerji kaynakları satın alıyor ve neredeyse her tür endüstriyel ürünü orada sağlıyor, biz ise bölgeye tarım ürünleri, az sayıda araç ve silah sağlıyoruz: Büyük olasılıkla Ortadoğu'da Çin ile yakın iş birliği içinde çalışacağız.”

• “Washington Kendisini Çok Zor Bir Duruma Sokabilir”: Çin ve İran Arasındaki Artan İş Birliği Neye Yol Açabilir?

Çin Dışişleri Bakanı Vang Yi'nin, İran Cumhurbaşkanı Hassan Ruhani ile Tahran'daki görüşme sırasında Pekin, “hegemonyaya ortaklaşa direnmek, dünyada eşitliği ve adaleti savunmak için Tahran ile güçlerini birleştirmeye hazır bulunmaktadır” ifadeleri Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. Rusya Federasyonu dışındaki kitlelere yönelik hem kablo ve uydu televizyon kanallarını hem de internet içeriğini ileten devlet destekli RT televizyon ağı sayfasında paylaşılan [“Washington Kendisini Çok Zor Bir Duruma Sokabilir”: Çin ve İran Arasındaki Artan İşbirliği Neye Yol Açabilir?](#) başlıklı uzman görüşlerine dayanan makalede Çin ve İran'ın ortaklıklarının genişletilmesi, ABD'nin düşmanca eylemlerine bir yanıt olarak düşünülmektedir. Uzmanlara göre iki devlet arasındaki müttefik ilişkilerinin daha da güçlenmesinin, Washington'un Ortadoğu'daki etkisinin daha da zayıflamasına yol açabileceği muhtemeldir.

Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Bilimler Akademisi Uzak Doğu Enstitüsü Müdürü Aleksey Maslova göre, Çin ve İranın ortaklığı güçlendirmek için aldığı önlemler, ABD'nin iki ülkeye yönelik yaptırımlarına ve genel olarak devam eden Amerika baskısına bir tür tepkidir. Uzman, “tüm bunların Çin ile ABD arasında pek de başarılı olmayan ülkelerin düşmanca beyanlarda buldukları Alaska görüşmesinin ardından ortaya çıkmasını belirtmek kayda değerdir” dedi. Analiste göre Pekin, Washington'un Çin karşıtı bir koalisyon oluşturduğu gerçeğine karşı misilleme adımlarına başvurma niyetinde bulunuyor. Maslov “sadece Pekin ve Tahran arasındaki siyasi bir ittifaktan değil, aynı zamanda İran petrolünün Çin için önemi göz önüne alındığında bir enerji ittifakından da bahsediyoruz” yorumunu sözlerine eklemiştir.

Konu ile ilgili görüşlerini paylaşan Rusya Halkların Dostluk Üniversitesi Stratejik Araştırmalar ve Tahminler Enstitüsü Müdür Yardımcısı Nikita Danyuk ise Çinin devasa petrol ve doğal gaz rezervlerine sahip ve stratejik bir konuma sahip olan İran ile bağlar kurması önemlidir ifadesini kullanmıştır: “Beyaz Saray'ın yaptırım baskısı koşulları altında, İran hidrokarbonlarını satın almasıyla Çin, İslam Cumhuriyeti'nin ekonomik durumunun istikrara kavuşmasına yardımcı olmuştur. İran ve Çin birlikte ABD'nin baskısına karşı daha aktif bir şekilde direnmekte devam edecektir.”